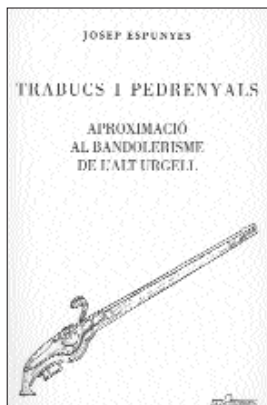

Amalgama d'història i llengua

Josep Espunyes,
Trabucs i pedrenyals,
Garsineu edicions,
Trempt 2002.

Josep Espunyes és un autor prou conegut dels nostres lectors, amb una obra extensa i alhora diversa, sempre compromesa amb el país, la gent i la llengua, que abraça gèneres que van de la poesia a l'assaig, passant per la narrativa i l'article periodístic. Ara ens posa a les mans un llibre de cent pàgines justes, que és obligat de llegir per dues raons principals:

1) perquè ens fa conèixer amb pèls i senyals uns fets que formen una part important de la nostra història, del nostre poble;

2) perquè la redacció del llibre és feta amb una gran riquesa i competència lingüística.

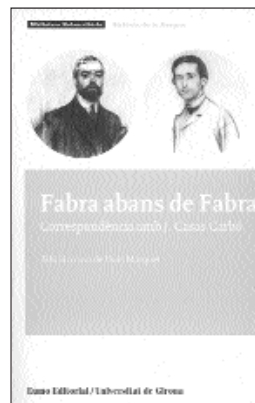
El contingut del llibre, doncs, ens fa veure que el bandolerisme va tenir una transcendència social i política molt rellevant en la nostra història comuna. Hi descobrirem un seguit de lluites, bregues, rivalitats, segrestos, execucions, setges... que tingueren lloc en el cor del Pirineu català, primer entre els segles XVI i XVII, però també en els segles següents i fins ben acabades les guerres carlines. Hi veurem com una bona part de la pagesia admirava i mitificava alguns d'aquests bandolers (Pere Rocaguinarda, lo Cabrer...) fins al punt de concebre'ls sovint com a exemple de patriotes catalans i defensors de la terra. Hi constatarem també com nobles, cavallers i clergues, tan aviat s'involucren amb aquests bandolers, convertint-los en herois, com se n'aparten, talment com si del dimoni es tractés.

En l'exposició que ens presenta, hi són molt abundants i adients un seguit de locucions i de frases fetes com: *els testos s'assemblen a les olles, ni mica ni molla, portar-se l'oli, fer butzurada, tenir de bona sofirma, anar mal dades, un llarg rosari, tallar el bacallà, plantar cara...*

Llegiu aquest llibre; us recomano que hi aneu marcant les frases fetes i les paraules que us vagin cridant l'atenció. A tall d'exemple, rabegeu-vos en aquests mots: *depauperat, perllongar, quadrilles, arramassar, suara, esventar, acanar, cabaler, escamot, canyauca, rampinyar, aviar, encofurnar-se, pervenir, brega, llucar, agarbonar, escarxofat, espernegada, xamba...*

Ramon Sangles

Fabra i el paper de Casas Carbó

Lluís Marquet,
Fabra abans de Fabra,
Eumo Editorial,
Vic 2002.

Fabra va mantenir correspondència amb els seus amics i col·laboradors Jaume Massó i Torrents, i Joaquim Casas Carbó, editors de *L'Avenç*, durant la seva estada de deu anys a Bilbao, on feia de professor a l'Escola d'Enginyers. En aquest llibre s'hi apleguen les cartes adreçades a Casas Carbó entre els anys 1909 i 1912 i que es conserven a la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès. Es tracta de cinquanta cartes i vint-i-sis targetes postals de contingut totalment gramatical que fan referència a les proves i esmenes a la *Gramàtica de la llengua catalana* (1912) i, en més petita proporció, al llibret *Qüestions de gramàtica catalana* (1911). També hi ha un apèndix amb cinc cartes que Fabra va dirigir a Massó i que cal intercalar cronològicament en els punts on és indicat per a poder seguir les revisions de la *Gramàtica*. Les dites cartes tenen relació amb la «Selecta», una col·lecció de fragments de poesia i prosa «verament bells», segons Fabra, d'autors catalans de tots els temps.

Aquest epistolari té un gran interès, des del punt de vista lingüístic, perquè permet de veure l'ortografia que emprava Fabra abans que fossin aprovades les Normes de l'Institut d'Estudis Catalans

(1913). Seguint les cartes, es pot observar l'evolució d'algunes grafies, la vacil·lació en l'ús d'unes altres; en definitiva, moltes de les solucions que van ser acceptades per l'Institut i algunes que finalment van ser rebutjades per aquest. Són igualment suggestives les reflexions que fa sobre els punts que examina. Per últim, no es pot deixar escapar l'aspecte humà; i és que Fabra mostra un tarannà obert i dialogant envers els seus col·laboradors, l'opinió dels quals té molt en compte. També es fa palès el seu neguit per la lentitud amb què es va publicar la gramàtica, cosa que el feia sentir, com deia ell mateix, «incapaç de fer res més», és a dir, incapaç de dedicar-se a altres treballs que tenia projectats.

Lluís Marquet ha tingut cura de l'edició d'aquestes cartes i, a més, en el seu estudi introductorí ens posa al corrent d'alguns antecedents històrics; per exemple, la importància que va tenir *L'Avenç* com a plataforma per a la propagació de les reformes ortogràfiques proposades per Fabra i el paper de Casas Carbó com a impulsor de tals reformes. Acabat analitza quinze qüestions que havien estat punts problemàtics de l'ortografia catalana i motiu de controvèrsia entre els especialistes de l'època, com ara la supressió de la *h* (tan defensada per Fabra), i en fa una exposició resumida, indicant breument quina és la solució presa per Fabra en les cartes.

El lingüista Lluís Marquet és conegut pels seus treballs en la fixació de les formes catalanes dels neologismes tècnics, ha publicat diversos reculls lèxics i és col·laborador habitual de la revista *Llengua Nacional*. Ara ens presenta el seu darrer estudi: *Fabra abans de Fabra*. Amb aquest títol ens vol fer donar de la gran vàlua i l'enorme esforç del nostre estimat gramàtic (vint anys de treball intens) per fixar una normativa gramatical i ortogràfica, i retornar així al català la dignitat perduda. Per això les cartes i aquest excel·lent estudi són imprescindibles per a comprendre millor el pensament fabrià.

Isabel Prada